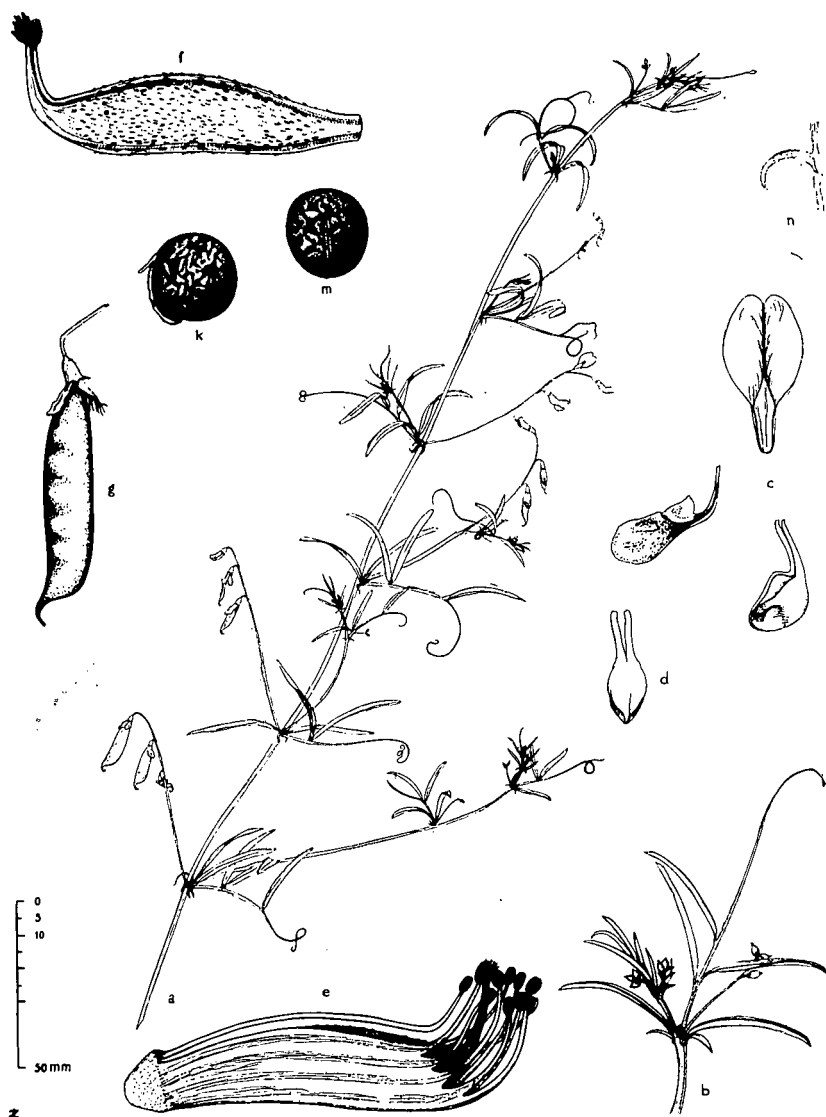

Onkruid dat niet mag vergaan . . .

Vicia graminea

a. Bloeiende stengel ($\times \frac{1}{2}$). b. Topgedeelte der stengel ($\times 2$). c. Vlag, zwaard en kiel ($\times 4$). d. Kiel (onderzijde) ($\times 4$). e. Meeldraden en vruchtbeginsel ($\times 14$). f. Groeiend ovarium ($\times 14$). g. Peul ($\times 2$). k. Zaad (arillus; opzij gezien) ($\times 6$). m. Zaad ($\times 6$). n. Steunblaadje ($\times 6$).

Vicia graminea

Wageningen

bloedgroep N.

De moderne bestrijdingsmiddelen maken het zo langzamerhand nodig, dat een oud en veelgebruikt spreekwoord nog slechts onder veel voorbehoud wordt gebruikt: 'Onkruid vergaet niet' is door de chemische industrie allang voorzien van een vraagteken. De vin-nige strijd die de mens tegen het onkruid voert, hetzij op de akker, hetzij in het tuintje bij zijn woning, zou wel eens tot het uitroeien van verborgen schatten kunnen leiden. Want wie weet welk een waarde een ogenschijnlijk nutteloos en hinderlijk kruid ooit nog eens kan hebben voor de mensheid.

Neem nu eens de *Vicia graminea*. Achter dit fraaie naambordje gaat een onopvallende wikke schuil, een vlinderbloemige plant die tot zo'n zestig centimeter hoogte kan opschieten en wat fletse, blauwe bloempjes naar het licht heft waarvoor geen natuurminnende wandelaar de pas zal inhouden. Toch wordt dit kruid in de Botanische Tuinen te Wageningen met alle zorg en gastvrijheid omgeven die een belangrijk bezoeker-van-verre toekomen. In Chili en Argentinië komt *Vicia graminea* algemeen voor. In ons land wordt zij met veel succes alleen in die Wageningse tuin gekweekt.

Zaadjes voorkomen bloedstolling.

Vicia graminea blijkt van veel belang te zijn voor dat deel van de mensheid dat de zeldzame bloedgroep N heeft.

Ieder ziekenhuis heeft bloed in voorraad van de voornaamste groepen. Dat bloed wordt in vloeibare toestand bewaard, doordat er een bepaalde stof aan is toegevoegd die stolling voorkomt. Tot enkele jaren geleden slaagde men er echter niet in om het zeldzame N-plasma vloeibaar te houden. Het was evenwel bekend dat de zaden van vlinderbloemige planten vaak bestanddelen bezitten die reacties opwekken bij menselijke rode bloedcellen. Nu stelde een Finse wetenschapsbeoefenaar zich ten doel om de stof te vinden die stolling van het N-plasma voorkomt. Daartoe begon hij de zaden van een groot aantal vlinderbloemigen te extraheren.

Het lukte in Wageningen.

Gezien de enorme verscheidenheid aan vlinderbloemigen getuigde de opdracht die deze Fin zich stelde op zijn minst van groot optimisme. Het merkwaardigste was, dat hij slaagde, daarmee de man die de naald in de hooiberg vond in de schaduw stellend.

Het volgende probleem was, dat het niemand gelukte om de moeilijk verkrijgbare zaden op bevredigende wijze te kweken. Het Centraal Laboratorium van de bloedtransfusiedienst van het Nederlandsche Rode Kruis te Amsterdam kreeg in 1956 een heel klein monster *Vicia*-zaad uit Brazilië. Maar de botanische tuin waaraan dit zaad werd toevertrouwd zag slechts weinig planten opkomen, die bovendien vrijwel niet tot bloei kwamen en helemaal geen zaad produceerden. In hetzelfde jaar kreeg het Centraal Laboratorium ook een zaadmonster uit Florida. Dit werd toevertrouwd aan prof. dr. H. J. Venema, onder wiens hoede het laboratorium voor plantensystematiek en -geografie alsmede de botanische tuinen te Wageningen staan.

'We hebben', vertelt professor Venema, 'een theelepeltje zaden verdeeld over een kas, een bak en buiten, zodat de zaden onder verschillende klimatologische omstandigheden tot ontwikkeling konden komen. En het ging goed. Het was helemaal niet moeilijk om het plantje op te kweken. In het najaar kwamen er peultjes aan; in elke peul zaten vier zaadjes die niet groter waren dan een speldeknop.'

Jaarproduktie: 600 gram.

Het was dus vastgesteld dat het mogelijk is om in Wageningen *Vicia graminea* te kweken. Toen moest nog worden nagegaan of het extract dat uit deze zaden werd gemaakt wel het gewenste effect had. Het Centraal Laboratorium van de bloedtransfusiedienst was er heel goed over te spreken: het extract bleek effectiever te zijn dan dat van Braziliaanse zaden.

Al spoedig kon Wageningen voorzien in de nationale behoefte aan Viciazaad, namelijk 80 gram. Na twee tot drie jaar kon al honderd gram zaad naar het Centraal Laboratorium worden gezonden en nu gaat elk jaar vijfhonderd of zeshonderd gram naar Amsterdam, waar men enthousiast is over deze grote oogst die het mogelijk maakt om ook soortgelijke instellingen en andere medische instituten over de gehele wereld, van Belgrado tot Sydney, zaadmonsters te leveren.

'Zo zie je maar weer eens', zegt professor Venema, 'hoe voorzichtig je moet zijn met het uitroeien van onkruid. Je weet nooit hoe één of andere plant nog eens iets oplevert voor de mensheid. En wat je uitroeit komt nooit meer terug.'

Iris Stuyvesant

Overgenomen uit 19 NU, 2e jrg. no. 5, 1966.

P. Vroegindeweyj

De blauwe morgenster (*Tragopogon porrifolius* L.)

Naar aanleiding van de artikeltjes over de Blauwe Morgenster in *Natura* no. 7 en 8, even een berichtje aangaande het voorkomen hiervan op Goeree en Overflakkee.

Zo'n 25 jaar geleden groeiden ze in een vrij groot aantal in de berm van de Dwarsweg, een polderweg even buiten Middelharnis. Het was voor zover ik weet de enige groeiplaats rond mijn woonplaats. Ze zijn er al jaren verdwenen.

Enige jaren geleden wandelden we van de bushalte in Goedereede, via de Hoofddijk naar het natuurreservaat De Kwaden Hoek, en zagen tot onze verrassing aan de Westzijde van deze dijk een aantal Blauwe Morgensterren staan.

Oj 11 juni van dit jaar, met de afd. Voorne van de K.N.N.V. op weg naar de duinen van Goeree, reden we op mijn verzoek even naar deze dijk om te zien of er al bloeiende exemplaren aanwezig waren. Tot onze grote teleurstelling was de dijk gemaaid.

Eind juli kwamen we er weer. De vegetatie had zich al weer flink hersteld doch bloeiende Blauwe Morgensterren vonden we niet. We zullen er volgend seizoen nog eens naar gaan zoeken, en hopen van harte dat deze prachtige plant zich er zal kunnen handhaven.